

Asia: VN/5386/2020-VM-152

Lausuntopyyntö ehdotuksesta julkisen hallinnon API-periaatteiksi

1.1 Tarjoa ja hyödynnä tietoja pääsääntöisesti ohjelmointirajapintojen kautta

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Rajapintojen kautta toimiminen ns. APInomics on organisaation strategian yksi ulottuvuus, joten sen pitää olla jonkun nimetyn henkilön vastuulla myös organisaation ylimmässä johdossa, jonka tehtävänä on huolehtia siitä, että eri operatiivisten- tai tukifunktioiden johtajat ymmärtävät ja sitoutuvat APInomics periaatteiden noudattamiseen. Rajapinnoista vastaavan johtajan pitää myös saada resurssit taktiset tason johtamiseen, joka informaatorikkaissa organisaatioissa usein tarkoittaa myös operatiivisen tason kyvykkyyttä samassa linjassa ts. jos ei rajapintojen tuotantotiimiä, niin ainakin rajapintojen katselmoinnista vastaava asiantuntijaresurssi. Ilman johtamista, omistajuutta ja niistä seuraavaa rajapintapolitiikkaa, rajapintojen määrä kasvaa hallitsemattomaksi, koska kenelläkään ei ole insentiiviä tehdä kokonaisuuden kannalta parhaita ratkaisuja ja pahimmillaan ulkopuoliset toimittajat siirtävät vendorlokin vain massiiviseen määrään vaikeita rajapintoja. 2000-luvun Kalkati.net -hankeen (LVM) opetukset ja onnistumiset kannattaa ottaa tarkasteluun.

1.2 Määritä ohjelmointirajapintojen tarjoamiselle ja hyödyntämiselle tavoitteet ja hanki riittävät resurssit

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Edelliseen viitaten; rajapintojen toisessa päässä on aina jokin toinen organisaatio tai asiakas, joka on rajapintaa tuottavan organisaation ulkopuolella. Toimiva APInomics vaatii sidosryhmien kanssa tapahtuvan tietojenvaihdon johtamista sekä oman organisaation tavoitteiden, että kaikkien muiden vastaavasta näkökulmasta. Tästä päästään siihen, etteivät toimivat ja hyödylliset eli hyödynnetyt rajapinnat koskaan synny yhden organisaation hallinnollisella päätöksellä. Monesti on tasapuolisuuden takia pakko löytää tai perustaa ulkopuolinen, intressivapaa asiantuntijataho, joka neuvottelee verkoston toimijoiden kanssa "suurimpaan yhteiseen nimittäjään" perustuvan rajapintamallin, jonka kanssa enemmistö voi elää. Tässäkin edellä viitatti Kalkati.net ja ITS-Finland ovat hyvä esimerkki APInomics haasteista ja niiden ratkaisemisesta kolmannen sektorin avulla.

1.3 Varmista hankinnoissa yhteentoimivuus muiden tietojärjestelmien kanssa

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Keskeinen strateginen vaatimus kaikkien osapuolien toiminnassa on, että rajapinnat ovat paitsi julkisia, myös (hyvissä ajoin) julkisesti julkaistuja, jotta sidosryhmillä tai esimerkiksi kilpailevilla toimittajilla on mahdollisuus kommentoida ja vertaisarvioida niitä. Julkaiseminen tulisi kattaa myös rajapintojen dokumentaatio ja ennen kaikkea rajapinnoista ja niiden dokumentaatiosta käytävä keskustelu, jossa niiden laadullinen vertaisarviointi ja vaihtoehtoisten lähestymistapojen vertailu tapahtuu. Tämäkin vaatii johtamista, sillä muuten syntyy ns. laiskuuden kartelleja eli kilpailevat toimittajat eivät vertaisarvioi toistensa rajapintoja, jolloin saman asian välittämiseen voi syntyä rajattomasti rinnakkaisia ratkaisuja, joka moninkertaistaa kustannukset. Rajapintajohtajilla (joka tasolla) pitää olla valta valita kuhunkin tarkoitukseen parhaat rajapinnat ja toisaalta edellyttää niiden käyttöä tai vaatia perustelut niiden muuttamiseen.

1.4 Edistä sisäistä ja ulkoista yhteistyötä

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Vastaus tähän sisältyy jo oikeastaan edelliseen vastauksen loppuosaan eli rajapinnat ovat vain yhteistyön konkreettinen muoto. Näin ollen organisaatiolla pitää olla kyvykkyyttä myös yhteistyöverkostoissa toimimiseen tai muuten sen tarjoamat rajapinnat jäävät helposti vain teoreettisiksi ts. niitä ei löydetä tai ne eivät ole käyttäjien näkökulmasta hyödyllisiä. Muutenkin APInomicsin ensiaskeleesta eli suorista organisaatioiden välisistä ns. point-to-point rajapinnoista pitäisi hiljalleen siirtyä kohti väylämallia, jossa tiedot siirtyvät samaa rajapintaa pitkin kaikille sidosryhmille ja joissain tapauksissa kolmannen osapuolen välivaraston kautta kuten esimerkiksi kansallisen sähköverkkomme kulutustiedot.

2.1 Kehitä ohjelmointirajapintoja tarvelähtöisesti

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Taktinen taso periytyy strategisesta johtamisesta eli monet taktisen tason asiat pitää sopia jo strategisella tasolla organisaatioiden välisestä yhteistoiminnasta sovittaessa. Muuten ollaan helposti tilanteessa, jossa operatiivisen tason toiminta vaatii taktista yhteistyötä, mutta strategisen kumppanuuden puuttuessa, jommalla kummalla tai kummallakaan taholla ei ole resursseja kehittää tarvetta vastaavaa rajapintaa. Edelleen kaikki mitä aiemmin olen sanonut yhteistyökyvykkyyden välttämättömyydestä pätee myös taktisella tasolla. Organisaatio, jonka rajapintoja muut hyödyntävät, ei voi yksipuolisesti päättää niiden elinkaaresta. Rajapinnoista syntyy verkosto ja verkosto-koordinaattori/operaattori on usein paras ratkaisu verkoston toimivuuden kannalta.

2.2 Määritä ohjelmointirajapintojen tarjoamiseen ja hyödyntämiseen liittyvät roolit, tehtävät, vastuut ja toimintamallit.

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Sama kuin edellä, alisteista yhteistyön johtamiselle, muuten kyllä hyviä neuvoja.

2.3 Kuvaa ohjelmointirajapintojen muodostama kokonaisuus

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Kuten edellä; myös kuvaustavan pitää olla yhteistyön johtamisessa sovittu, koska niitäkin on huomattavan paljon. Kuvaustapa ei myöskään takaa laatua eli rajapintadokumentaation laadunvalvona on kriittinen tekijä rajapintojen elinkaaren hallinnan kannalta.

2.4 Tunnista ja hallitse ohjelmointirajapintoihin liittyvät riskit

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Miksi toiminnalliset vaatimukset on rajattu ulkopuolelle? Kyllä monet, etenkin tietosuojariskit ovat keskeinen osa järjestelmien toiminnallisia vaatimuksia! Toimittaja ei yleensä tiedä asiakkaan prosesseja niin tarkasti, että "pitäisihän teidän tietää" -lähetyminen toimisi. Tilavalla organisaatiolla pitää itsellä olla osaamista ja vastuuta siitä, että se tunnistaa riskienhallinnan kannalta kriittiset kohdat ja nimeää ne vaatimuksissaan.

3.1 Kehitä ohjelmointirajapinnat avoimilla ja teknologiariippumattomilla standardeilla ja protokollilla

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Hyviä yleisen tason neuvoja, mutta jälleen kerran turhia, jos ei johtaminen ja API-politiikka ole olemassa. Monikossa olevien asioiden "suosiminen" johtaa vähänkään isommissa organisaatioissa tai verkostoissa vääjäämättä kaaokseen. Suosiminen on korvattava "pitää käyttää" ja vain perustellusta sekä hyväksytystä syystä poikkeamisella. Kaikki monikot on muutettava yksikköön, jotka toki voidaan valita ja päivittää juuri niin usein ja demokraattisesti kuin koetaan tarpeelliseksi.

3.2 Kuvaa ohjelmointirajapintojen käsittelemät tiedot yhteisten ja yleisten tietomallien mukaisesti

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Tämä on jo parempi kuin edelliset. Selkeää ja definiitivista [☐](#)

3.3 Testaa, versio, dokumentoi ja julkaise ohjelmointirajapinnat

Onko periaate realistinen ja käyttöönotettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Oikein hyvä [☐☐](#) Operatiivisessa osassa on selkeästi ollut ammattilainen asialla. Kuten aiemmin kirjoitin, operatiivisen ja taktisten ohjeiden pitää kuitenkin palata strategiaan ja johtamiseen. Ei esimerkiksi rajapintojen julkaisua voi jättää operatiivisten toimijoiden vastuulle vaan julkaisukanavat

pitää määritellä ylemmällä tasolla yhteistyökumppanien tasolla - samoin monet muut operatiiviset asiat kuten esimerkiksi taaksepäin yhteensopivuus. Ei ole mitään mieltä raahata mukana riippakiveä, jota kukaan ei kaipaa tai estää uuden kehitystä yhden muutosvastarintaisen kumppanin takia.

3.4 Seuraa ohjelmointirajapinnoille asetettuja mittareita ja muita ominaisuuksia

Onko periaate realistinen ja käyttöön otettavissa organisaatiossasi? Miltä tukimateriaali ja esimerkit vaikuttavat? Periaatteet, tukimateriaali ja esimerkit on kuvattu liitteissä tarkemmin.

Taas hyviä neuvoja joihin lisäksi vielä takaisinkytkennän taktiselle ja sieltä edelleen strategiselle tasolle. Operatiivisella tasolla huomataan usein ylemmän tason hidasliikkeisyydestä johtuvia yhteensopivuusongelmia ja tunnistetaan suoranaiset palvelukatkot ennen niiden tapahtumista. On siis tärkeää, että tiedonkulkua ja palautetta yhteistyön toimivudesta kerätään aktiivisesti organisaation kaikilta tasoilta - myös operatiivisesta toiminnasta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vapaasti käytettäväksi paremman huomisen saavuttamiseksi. Rajapintamaailma on uusi asia monelle toimijalle ja se tulee kohtaamaan aktiivista ja passiivista vastustamista erityisesti monen olemassa olevan IT-toimittajan suunnalta, jotka ovat vuosikymmeniä suojanneet asemaansa rajapintoja rajoittamalla. Julkishallinnolla tulee erityisesti olla rohkeutta johtaa ja vaatia tietoyhteiskunnan avautumista niin viranomaisten välillä kuin toimittajien kanssa toimiessa.

Luoto Markku
Suomen meriarkeologinen seura (mas.fi)